ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 20ής Μαρτίου 1997 *

Στην υπόθεση C-13/96,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Conseil d'État του Βελγίου προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Bic Benelux SA

και

Βελγικού Δημοσίου,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1, σημεία 1 και 5, της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφορήσεως στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών (ΕΕ L 109, σ. 8), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 88/182/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1988 (ΕΕ L 81, σ. 75),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. C. Moitinho de Almeida, πρόεδρο τμήματος, L. Sevón, C. Gulmann (εισηγητή), D. A. O. Edward και P. Jann, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Bic Benelux SA, εκπροσωπούμενη από τους Emmanuel de Cannart d'Hamale και Partick Baeten, δικηγόρους Βρυξελλών,

— η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Jan Devadder, διευθυντή διοικήσεως στο Υπουργείο Εξωτερικών, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας για την Ανάπτυξη,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Catherine de Salins, υποδιευθύντρια στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και από τον Romain Nadal, βοηθό γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων στην ίδια διεύθυνση,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους Hendrik van Lier, νομικό σύμβουλο, και Francisco de Sousa Fialho, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Bic Benelux SA, εκπροσωπουμένης από τον Emmanuel de Cannart d'Hamale και τον Ian S. Forrester, QC, της Βελγικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπουμένης από τον Bernard van de Walle de Ghelcke, δικηγόρο Βρυξελλών, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τον Hendrik van Lier, κατά τη συνεδρίαση της 24ης Οκτωβρίου 1996,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 28ης Νοεμβρίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1995, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 19 Ιανουαρίου 1996, το Conseil d'État του Βελγίου υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, ένα προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1, σημεία 1 και 5, της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφορήσεως στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών (ΕΕ L 109, σ. 8), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 88/182/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1988 (ΕΕ L 81, σ. 75, στο εξής: οδηγία 83/189).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο προσφυγής με την οποία η Bic Benelux SA (στο εξής: Bic) ζητεί, μεταξύ άλλων, την ακύρωση της υπουργικής αποφάσεως της 24ης Δεκεμβρίου 1993 περί του καθεστώτος των προϊόντων που υπόκεινται στον φόρο οικολογίας, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1994 (*Moniteur belge* της 29ης Δεκεμβρίου 1993, σ. 28903, στο εξής: υπουργική απόφαση), κατά το μέρος που αφορά τα ξυραφάκια μιας χρήσεως.

3 Με τα άρθρα 369 έως 401 του νόμου της 16ης Ιουλίου 1993, που σκοπούσε στην ολοκλήρωση της ομοσπονδιακής διαρθρώσεως του κράτους (*Moniteur belge* της 20ής Ιουλίου 1993, σ. 17013, στο εξής: νόμος), εισήχθη στη βελγική έννομη τάξη ένα σύστημα φόρου οικολογίας. Κατά το άρθρο 369 του νόμου, ο φόρος οικολογίας είναι ένας «φόρος εξομοιούμενος με ειδικό φόρο καταναλώσεως, ο οποίος επιβάλλεται σε ένα προϊόν που διατίθεται στην κατανάλωση, λόγω των οικολογικών βλαβών που τεκμαίρεται ότι αυτό προκαλεί».

4 Το σύστημα φόρου οικολογίας ισχύει, μεταξύ άλλων, για τα αντικείμενα μιας χρήσεως, τα οποία ορίζονται στο άρθρο 369, παράγραφος 7, του νόμου ως όλα «τα αντικείμενα που σχεδιάζονται για μία και μοναδική χρήση ή περιο-

ρισμένο αριθμών χρήσεων και που χάνουν τη χρηστική τους αξία είτε κατόπιν μιας και μοναδικής χρήσεως είτε κατόπιν περιορισμένου αριθμού χρήσεων είτε διότι ένα από τα στοιχεία τους έχει χρησιμοποιηθεί, αδειάσει ή αποφορτιστεί και δεν μπορεί, αναλόγως της περιπτώσεως, ούτε να αντικατασταθεί ούτε να γεμίσει ούτε να επαναφορτιστεί».

5 Δυνάμει του άρθρου 376, παράγραφος 1, του νόμου, τα ξυραφάκια μιας χρήσεως υπόκεινται σε φόρο οικολογίας 10 βελγικών φράγκων.

6 Το άρθρο 391 του νόμου προβλέπει την υποχρέωση σημάνσεως των προϊόντων που υπόκεινται στον φόρο οικολογίας:

«Για να εξασφαλιστεί ο έλεγχος της εισπράξεως του φόρου οικολογίας και για να ενημερώνεται ο καταναλωτής, όλα τα δοχεία ή προϊόντα, που υπόκεινται σε έναν από τους φόρους οικολογίας που προβλέπονται από τον παρόντα νόμο, πρέπει να φέρουν ένα διακριτικό σημείο από το οποίο να προκύπτει σαφώς είτε το γεγονός ότι υπόκεινται σε φόρο οικολογίας και το ύψος του φόρου αυτού, είτε ο λόγος της απαλλαγής ή το ποσό που καταβάλλεται σε περίπτωση επιστροφής του δοχείου ή της συσκευασίας. Ο Υπουργός Οικονομικών καθορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής του παρόντος άρθρου· δύναται, μεταξύ άλλων, να επιβάλει την επίθεση επί εκάστου δοχείου, προϊόντος ή συσκευασίας μιας σφραγίδας, μιας ταινίας, ενός πώματος, ενός αυτοκολλήτου κύκλου, μιας ετικέτας κ.λπ. (...).»

7 Με την υπουργική απόφαση, ο Υπουργός Οικονομικών θέσπισε διάφορα εκτελεστικά μέτρα.

8 Το άρθρο 11 της υπουργικής αποφάσεως ορίζει:

«§1. Πριν από την παράδοσή τους για διάθεση στον καταναλωτή, τα προϊόντα πρέπει να φέρουν το διακριτικό σημείο που προβλέπεται στο παράρτημα 1 της παρούσας αποφάσεως.

§2. Πρέπει να αναγράφεται το ποσό του φόρου οικολογίας.

§3. Αν περισσότερα προϊόντα που υπόκεινται στον φόρο οικολογίας έχουν συσκευασθεί εντός της αυτής συσκευασίας, το διακριτικό σημείο καθώς και η ένδειξη σχετικά με το συνολικό ποσό του καταβλητέου φόρου οικολογίας δύνανται να τεθούν επί της συσκευασίας.»

9 Το άρθρο 18, παράγραφοι 1 και 2, της υπουργικής αποφάσεως ορίζει:

«§1. Τα υποκείμενα στον φόρο οικολογίας προϊόντα που προορίζονται να παραδοθούν στο πλαίσιο διπλωματικών ατελειών δύνανται να διατεθούν στην κατανάλωση απαλλαγμένα του φόρου οικολογίας.

§2. Πριν από την παράδοσή τους, τα προϊόντα της §1 πρέπει να φέρουν το διακριτικό σημείο που προβλέπεται στο παράρτημα 2.»

10 Η Bic, η οποία, πριν από τη θέση σε ισχύ του συστήματος του φόρου οικολογίας, εμπορευόταν στο Βέλγιο ξυραφάκια μιας χρήσεως που αποτελούν ένα κομμάτι, στήριξε την προσφυγή της ακυρώσεως ενώπιον του Conseil d'État, μεταξύ άλλων, στην παράβαση της οδηγίας 83/189, για τον λόγο ότι η υπουργική απόφαση δεν ανακοινώθηκε πριν από την έκδοσή της στην Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής.

11 Η διάταξη αυτή υποχρεώνει τα κράτη μμέλη να ανακοινώνουν αμέσως στην Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανόνα, εκτός αν πρόκειται απλώς περί πιστής εισαγωγής διεθνούς ή ευρωπαϊκού προτύπου, και να γνωστοποιούν διά βραχέων τους λόγους για τους οποίους είναι αναγκαία η κατάρτιση του τεχνικού αυτού κανόνα.

12 Η έννοια «τεχνικός κανόνας» ορίζεται στο άρθρο 1, σημείο 5, της οδηγίας 83/189 ως «οι τεχνικές προδιαγραφές συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών διατάξεων που ισχύουν γι' αυτές, η τήρηση των οποίων είναι υποχρεωτική, de jure ή de facto, για την εμπορία ή χρησιμοποίηση σε κράτος μέλος ή σε μεγάλο τμήμα του κράτους αυτού, με εξαίρεση τις προδιαγραφές που ορίζονται από τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης». Κατά το σημείο 1 της ίδιας διατάξεως, ως «τεχνικές προδιαγραφές» νοούνται οι «προδιαγραφές που περιέχονται σε έγγραφο με το οποίο ορίζονται τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος, όπως η ποιοτική στάθμη, η απόδοση, η ασφάλεια, οι διαστάσεις, καθώς και οι προδιαγραφές που ισχύουν για το προϊόν όσον αφορά την ορολογία, τα σύμβολα, τις δοκιμές και μεθόδους δοκιμής, τη συσκευασία, τη σήμανση και το ετικετάρισμα, καθώς και οι μέθοδοι και διαδικασίες παραγωγής (...)».

13 Εφόσον τα άρθρα 11 και 18 της υπουργικής αποφάσεως επιβάλλουν την επίθεση διακριτικών σημείων επί των προϊόντων που υπόκεινται στον φόρο οικολογίας, το Conseil d'État εκτιμά ότι το βάσιμο του σχετικού με την οδηγία 83/189 λόγου ακυρώσεως που προβάλλει η Bic εξαρτάται από το ζήτημα αν οι ανωτέρω διατάξεις της υπουργικής αποφάσεως, οι οποίες εισάγουν κατά τρόπο σαφή και δεσμευτικό μια υποχρέωση επισημάνσεως, πρέπει να θεωρηθούν ως «τεχνικές προδιαγραφές» υπό την έννοια της οδηγίας.

14 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Conseil d'État αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο ερώτημα:

«Αποτελούν η υποχρέωση επιθέσεως, πριν από τη διάθεση στην κατανάλωση, ενός συγκεκριμένου διακριτικού σημείου επί των προϊόντων που υπόκεινται σε φόρο λόγω των οικολογικών βλαβών που τεκμαίρεται ότι προκαλούν και η υποχρέωση επιθέσεως ενός άλλου διακριτικού σημείου επί των αυτών προϊόντων, όταν παραδίδονται απαλλαγμένα του αυτού φόρου στο πλαίσιο διπλωματικών ατελειών, "τεχνικές προδιαγραφές" υπό την έννοια του άρθρου 1, σημείο 1, της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983,

για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφορήσεως στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 88/182/ΕΟΚ της 22ας Μαρτίου 1988, ή "τεχνικό κανόνα" υπό την έννοια του άρθρου 1, σημείο 5, της αυτής οδηγίας;»

15 Με το ερώτημα αυτό, το εθνικό δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν η υποχρέωση επιθέσεως συγκεκριμένων διακριτικών σημείων επί των προϊόντων που υπόκεινται σε φόρο λόγω των οικολογικών βλαβών που τεκμαίρεται ότι προκαλούν, όπως η υποχρέωση που προβλέπουν τα άρθρα 11 και 18 της υπουργικής αποφάσεως, συνιστά τεχνική προδιαγραφή υπό την έννοια της οδηγίας 83/189 και αν ο εθνικός κανόνας που επιβάλλει την υποχρέωση αυτή αποτελεί τεχνικό κανόνα υπό την έννοια της ανωτέρω οδηγίας.

16 Η Βελγική Κυβέρνηση και η Επιτροπή φρονούν ότι πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση στο ερώτημα αυτό.

17 Κατά τη Βελγική Κυβέρνηση, η έννοια των τεχνικών προδιαγραφών κατά την οδηγία δεν καλύπτει, παρά τη διατύπωσή της, οποιαδήποτε απαίτηση σημάνσεως. Συγκεκριμένα, η έννοια αυτή πρέπει να ερμηνευθεί λαμβανομένων υπόψη των στόχων και του περιεχομένου της οδηγίας, πράγμα που συνεπάγεται ότι η υποχρέωση ανακοινώσεως ισχύει μόνον όσον αφορά τις απαιτήσεις σημάνσεως με τις οποίες τίθεται σε εφαρμογή τεχνικό πρότυπο που το ίδιο είναι ικανό να εμποδίσει την ελεύθερη κυκλοφορία. Όμως, η επίμαχη σήμανση στην κύρια δίκη σκοπεί στην ενημέρωση του κοινού ότι τα προϊόντα έχουν επίπτωση στο περιβάλλον και να παροτρύνει το κοινό να στραφεί προς άλλα προϊόντα λιγότερο επιβλαβή. Αφορά αδιακρίτως και τα εγχώρια και τα εισαγόμενα προϊόντα και δεν είναι περιττή σε σχέση με επισήμανση αναλόγου περιεχομένου τεθείσα εντός του κράτους μέλους καταγωγής. Πρόκειται περί μέτρου σκοπούντος στην προστασία του περιβάλλοντος που μένει εκτός του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 83/189, η οποία περιορίζεται στα εθνικά μέτρα που μπορούν να εναρμονιστούν σε κοινοτικό επίπεδο μόνο με βάση το άρθρο 100 Α της Συνθήκης.

18 Εξάλλου, η Βελγική Κυβέρνηση θεωρεί ότι η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από την οδηγία 94/10/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της

23ης Μαρτίου 1994, που τροποποιεί σημαντικά για δεύτερη φορά την οδηγία 83/189/ΕΟΚ (ΕΕ L 100, σ. 30), η οποία αντικαθιστά το σημείο 3 του άρθρου 1 της οδηγίας 83/189, δίδοντας τον ορισμό της εννοίας «άλλη απαίτηση» ως «απαίτηση, εκτός των τεχνικών προδιαγραφών, επιβαλλόμενη σε ένα προϊόν ιδίως για λόγους προστασίας (...) του περιβάλλοντος, η οποία αφορά τον κύκλο ζωής του προϊόντος μετά τη διάθεσή του στην αγορά (...)». Κατά την κυβέρνηση αυτή, η προσθήκη της εννοίας αυτής από την οδηγία 94/10, η οποία, ratione temporis, δεν έχει εφαρμογή στην υπόθεση της κυρίας δίκης, αποδεικνύει ότι οι απαιτήσεις που επιβάλλονται σχετικά με ένα προϊόν για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος δεν καλύπτονταν από την περιεχομένη στην οδηγία 83/189 έννοια των «τεχνικών προδιαγραφών».

19 Τα επιχειρήματα αυτά δεν μπορούν να γίνουν δεκτά. Στην οδηγία 83/189 δεν υφίσταται καμία βάση επιτρέπουσα την ερμηνεία ότι η οδηγία αυτή περιορίζεται στα εθνικά μέτρα που μπορούν να εναρμονιστούν μόνο με βάση το άρθρο 100 Α της Συνθήκης. Συγκεκριμένα, ο στόχος της οδηγίας αυτής συνίσταται στην προστασία, με προληπτικό έλεγχο, της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, η οποία αποτελεί ένα από τα θεμέλια της Κοινότητας. Ο έλεγχος αυτός επιβάλλεται στο μέτρο που τεχνικοί κανόνες που εμπίπτουν στην οδηγία μπορούν να εμποδίσουν άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το ενδοκοινοτικό εμπόριο. Τα εμπόδια αυτά μπορούν να ανακύψουν από τη θέσπιση εθνικών τεχνικών κανόνων, έστω και αν οι κανόνες αυτοί δεν είναι περιττοί σε σχέση με τη σήμανση που τίθεται εντός του κράτους μέλους καταγωγής και ανεξαρτήτως των λόγων που δικαιολόγησαν τη θέσπισή τους.

20 Συνεπώς, διαπιστώνεται ότι το γεγονός ότι ένα εθνικό μέτρο θεσπίστηκε για την προστασία του περιβάλλοντος ή το γεγονός ότι το μέτρο αυτό δεν θέτει σε εφαρμογή τεχνικό πρότυπο που το ίδιο είναι ικανό να εμποδίσει την ελεύθερη κυκλοφορία δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο να αποτελεί το μέτρο αυτό τεχνικό κανόνα υπό την έννοια της οδηγίας 83/189.

21 Εξάλλου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο ορισμός της εννοίας «άλλη απαίτηση», την οποία έννοια εισήγαγε η οδηγία 94/10, και το γεγονός ότι στον ορισμό αυτόν γίνεται λόγος για την προστασία του περιβάλλοντος δεν έχουν

καμία σημασία για την ερμηνεία της εννοίας «τεχνικές προδιαγραφές». Αρκεί συναφώς να υπομνηστεί ότι η νέα διάταξη αφορά μόνο τις απαιτήσεις εκτός από τις τεχνικές προδιαγραφές.

22 Κατά την Επιτροπή, η υποχρέωση σημάνσεως των υποκειμένων στον φόρο οικολογίας προϊόντων, η οποία έχει προορισμό να εξασφαλίσει τον έλεγχο της εισπράξεως του φόρου οικολογίας, πρέπει να θεωρηθεί ως μέτρο στηρίξεως φορολογικών μέτρων και συνεπώς ως μέτρο φορολογικού χαρακτήρα, όπως οι εθνικές διατάξεις που επιβάλλουν την επίθεση φορολογικών ταινιών επί των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικό φόρο καταναλώσεως. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι, ελλείψει ρητής ρυθμίσεως, η οδηγία 83/189, εφαρμοστέα κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, δεν μπορεί να έχει εφαρμογή επί μέτρων φορολογικού χαρακτήρα. Όσον αφορά τα εθνικά μέτρα που θεσπίστηκαν πριν από την 1η Ιουλίου 1995, η μη εφαρμογή της οδηγίας 83/189 προκύπτει από τη νέα διάταξη που εισήχθη στο άρθρο 1, σημείο 9, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίπτωση, της οδηγίας 83/189 από την οδηγία 94/10, κατά την οποία «τεχνικοί κανόνες de facto είναι ιδίως: — οι τεχνικές προδιαγραφές ή άλλες απαιτήσεις που συνδέονται με φορολογικά ή οικονομικά μέτρα και επηρεάζουν την κατανάλωση προϊόντων ενθαρρύνοντας την τήρηση των τεχνικών αυτών προδιαγραφών ή άλλων απαιτήσεων (...)». Κατά την Επιτροπή, η διάταξη αυτή καλύπτει την επίμαχη στην κύρια δίκη υποχρέωση σημάνσεως, πράγμα που συνεπάγεται ότι η απαίτηση σημάνσεως, έχοντας επιβληθεί πριν από την 1η Ιουλίου 1995, δεν υπέκειτο στην υποχρέωση ανακοινώσεως.

23 Συναφώς, πρέπει πρώτον να υπογραμμιστεί ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη υποχρέωση σημάνσεως αποτελεί, σύμφωνα με τον ορισμό που δόθηκε στην έννοια αυτή από το άρθρο 1, σημείο 5, της οδηγίας 83/189, τεχνικό κανόνα de jure, δεδομένου ότι «η τήρησή [της] είναι υποχρεωτική (...) για την εμπορία» του συγκεκριμένου προϊόντος και πρόκειται, κατά τον ορισμό που δόθηκε στην έννοια αυτή από το σημείο 1 του άρθρου αυτού, περί τεχνικής προδιαγραφής, καθότι ο κανόνας καθορίζει «τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος, όπως [τις] προδιαγραφές που ισχύουν για το προϊόν όσον αφορά (...) τη σήμανση και το ετικετάρισμα (...)».

24 Δεύτερον, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η επίμαχη σήμανση έχει, μεταξύ άλλων, σκοπό να ενημερώνει το κοινό ως προς τις συνέπειες των προϊόντων επί του περιβάλλοντος και ότι η Βελγική Κυβέρνηση επιβεβαίωσε τη σημασία που πρέπει να δοθεί σ' αυτή την πλευρά των κανόνων περί σημάνσεως. Συνεπώς, ο σκοπός του φόρου οικολογίας, ο οποίος αποβλέπει στην προστασία του περιβάλλοντος, ενισχύεται με τη σήμανση, η οποία, όπως άλλες οικολογικές ετικέτες είτε συνδέονται είτε δεν συνδέονται με φόρους οικολογίας, υπενθυμίζει στους καταναλωτές τις βλαπτικές συνέπειες των περί ων πρόκειται προϊόντων επί του περιβάλλοντος.

25 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η επίμαχη υποχρέωση σημάνσεως, εφόσον ουδαμώς μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί αποκλειστικώς μέτρο που στηρίζει φορολογικά μέτρα, δεν συνιστά συνδεόμενη με φορολογικό μέτρο απαίτηση υπό την έννοια του άρθρου 1, σημείο 9, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίπτωση, της οδηγίας 83/189, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 94/10.

26 Από τις σκέψεις αυτές προκύπτει ότι πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η υποχρέωση επιθέσεως συγκεκριμένων διακριτικών σημείων επί των προϊόντων που υπόκεινται σε φόρο λόγω των οικολογικών βλαβών που τεκμαίρεται ότι προκαλούν, όπως η υποχρέωση που προβλέπεται στα άρθρα 11 και 18 της υπουργικής αποφάσεως, συνιστά τεχνική προδιαγραφή υπό την έννοια της οδηγίας 83/189 και ότι ο εθνικός κανόνας που επιβάλλει την υποχρέωση αυτή αποτελεί τεχνικό κανόνα υπό την έννοια της ανωτέρω οδηγίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

27 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Βελγική και η Γαλλική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1995 το Conseil d'État του Βελγίου, αποφαίνεται:

Η υποχρέωση επιθέσεως συγκεκριμένων διακριτικών σημείων επί των προϊόντων που υπόκεινται σε φόρο λόγω των οικολογικών βλαβών που τεκμαίρεται ότι προκαλούν, όπως η υποχρέωση που προβλέπεται στα άρθρα 11 και 18 της υπουργικής αποφάσεως της 24ης Δεκεμβρίου 1993 περί του καθεστώτος των προϊόντων που υπόκεινται στον φόρο οικολογίας, συνιστά τεχνική προδιαγραφή υπό την έννοια της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφορήσεως στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 88/182/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1988, ο δε εθνικός κανόνας που επιβάλλει την υποχρέωση αυτή αποτελεί τεχνικό κανόνα υπό την έννοια της ανωτέρω οδηγίας.

Moitinho de Almeida Sevón Gulmann

Edward Jann

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 20 Μαρτίου 1997.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida